

»Moje življenje je bilo delo!«

Ljudski umetnik, slikar in restavrator Albin Škrjanec

Albin Škrjanec iz Most pri Komendi (15. februarja 2020 je praznoval 81. rojstni dan) je kot slikopleskar, slikar in restavrator pustil svoje sledi – dela – v 52 slovenskih cerkvah. Prav posebej v cerkvah v komendski župniji in kamniški dekaniji. Poleg tega je obnovil oz. poslikal in restavriral številne kapelice in znamenja v omenjeni dekaniji in po Sloveniji, naslikal veliko fresk sv. Florijana na gasilske domove, tihožitij na zidake (več sto), oljnatih slik rojstnih hiš, cerkva, svetnikov, pokrajin in drugih motivov po željah naročnikov. Veliko je delal po naročilu in pod nadzorstvom ZVNKD Kranj, ki ga je (nekdanja direktorica Olga Zupan, nato njena naslednica Damjana Pečnik) pritegnil k sodelovanju; največ kot mojster slikanja na sveži omet. Strokovno se je izpopolnjeval pri slikarju Zdravku Kotniku (od leta 1956 do leta 1959) v Mojstrani in pri slikarju Marjanu Belcu (pozimi v letih 1958 in 1959) v Kranju. Celovit vpogled v njegovo slikarsko delo je ponudila slikarska razstava z naslovom **Srečni tu smo doma** (od 24. do 30. novembra 2018 v prostorih OŠ v Mostah in od 3. do 7. decembra 2018 v avli OŠ v Komendi). Za svoje delo je **leta 2012 prejel srebrno priznanje občine Komenda**.

Otroška in mladostna leta na domači kmetiji

Albin Škrjanec se je rodil 15. februarja 1939 očetu Mihi in materi Angeli (poleg njega še sestri Dana in Vida) v danes okrog 200 let stari, mogoče še več, hiši št. 57 v Mostah pri Komendi. Po domače se je pri njih reklo »pr' Tinčet«. Albin je pozneje iz ljubezni, pa tudi ponosa do rojstnega doma, svoj izvesek s hišnim imenom obesil na njegovo pročelje. Okrog tega doma se je med drugo svetovno vojno 7. novembra 1944 vnela bitka med partizani, ki so pri Tinčetu praznovali 23. rojstni dan Stanka Boltežarja – Rudija z Brega, ter domobranci. Trije partizani so padli, med njimi jubilat Stanko. Ušel je le Nande Vode. Albin je imel srečo, da je ni skupil za pečjo, kamor so tudi sikali streli; vse življenje je čutil posledice te bitke. Danes živi z ženo Branko v sosednji hiši št. 5 A, ki sta jo sezidala v letih od 1967 do 1970 in v kateri sta dajala varno zavetje hčerkama Vandii in Simoni.

Oče Miha, kmet na manjši kmetiji in konjski mešetar, je sina Albina kot edinega moškega potomca namenil za svojega naslednika na kmetiji; poleg tega naj bi kakšen dinar zaslužil z vošnjami s konji. Albin je imel konje srčno rad (najboljše potrdilo so številne freske konj na domačem gospodarskem poslopju pa tudi upodobitve na les in na platno ter novejša študija konj s tušem), a se je v njem vedno močnejše oglašal klic, da bi se posvetil slikarstvu in glasbi – harmoniki. Za slikarstvo in s tem povezano nadaljnje šolanje ga je zlasti navduševal učitelj likovnega pouka na bližnji osnovni šoli v Mostah Josip Parte, dober slikar, posebej akvarelist, ko je opazil fantovo nadarjenost. Dvakrat je celo prišel na dom k Albinovi mami Angeli in jo prepričeval, naj ga dajo v nadaljnje šole, kjer bo lahko razvil in izpopolnil svoj talent za slikanje.

Oče Miha je ostal gluh za te predloge. Pri hiši tudi ni bilo denarja za študij slikarstva. Tako Albinu po osnovni šoli ni preostalo nič drugega, kot da je pomagal očetu pri delu na polju, na travnikih in v gozdu. Posebej naporno in tudi nevarno je bilo delo v gozdu, pri katerem mu je pomagal že kot petnajstletnik, saj sta vse delala ročno, žagala smreke, jelše, hraste in bukve z dolgo žago amerikanko. Dobro je bilo le to, da je bil Albin že tedaj močan in spreten, kar mu je ostalo do danes. »Sem kakor maček, dober v nogah,« mi je dejal, ko sem ga ob obisku posvaril, naj pazi pri hoji po stopnicah, ko je šel iskat svoja dela, da mi jih je pokazal.

Izpopolnjevanje pri slikarjih Zdravku Kotniku in Marjanu Belcu

Želja, da bi bil slikar, se je vedno močneje oglašala v njem. Priložnost za to se mu je ponudila, ko se je leta 1956 napotil k slikarju Zdravku Kotniku (1919 - 1991) v Mojstrano, ki je s svojo ekipo obnavljal kulturne spomenike (med njimi cerkve, kapelice in znamenja) na Gorenjskem pa tudi na sosednjem avstrijskem Koroškem. Albin se je pri njem v letih od 1956 do 1959 kot vajenec učil črkoslikarstva, slikopleskarstva in umetnega slikanja. Pri mojstru Kotniku je tudi stanoval. Delali so po 12 ur na dan, imeli dobro hrano in vajo v izpopolnjevanju naučenega. Ker si je želel temeljitejše izobrazbe zlasti v slikarskih tehnikah, se je v le-teh pozimi 1958 in 1959 izpopolnjeval pri slikarju in kiparju Marjanu Belcu (1918-2001) v Kranju, stanoval je v internatu. Od pomladi do jeseni se je učil in delal pri slikarju Kotniku. Pouk pri slikarju Belcu mu je zelo koristil. Še danes hrani risbe, ki najbolje povedo, česa jih je slikar učil in kako so to morali upodabljati. Na primer: risati ravne moderne linije, biti več prikaza globinske perspektive, slikanja prostorov ... Slikar Belec je svoje »učence« zlasti opozarjal na napake v proporcijah in drugem. Tega se še danes Albin dobro zaveda: »Prizadevati si moraš, da si vedno boljši. Biti moraš samokritičen, sam prej opaziti napake pri sebi, kot da te na to opozorijo drugi.« Za diplomsko nalogo je Albin 4. marca 1959 narisal gusarsko ladjo. Konjske dirke je naslikal že prej, 28. februarja 1959, prav tako naredil idejni osnutek za avlo pred kinodvorano (17. januarja 1959).

Denarno ga je ta čas, ko je se učil pri slikarju Belcu, vzdrževal stari oče Miha, ki je imel več čuta za umetnost kot Albinov oče.

Kar se je Albin naučil pri slikarjih Kotniku in Belcu, mu je prišlo zelo prav, ko je leta 1960 odšel služiti vojaški rok v Ogulin, Delnice in na Reko. Tam so kmalu odkrili njegov talent in znanje. Porabili so ga za delo v pisarni, pa tudi za risanje raznih napisov, lepakov in plakatov, upodabljanje vseh možnih vrst eksplozij za vojaški pouk, prepleskal je tudi kakšen prostor, naj je bil vojaški ali ne, povezan z vojaštvom oz. službujočimi oficirji (na Reki). Tako se mu je pri vojaki kar dobro godilo, mu ni bilo treba več zmrzovati v Delnicah, kjer je bilo pozimi sibirsko mrzlo.

Po vrnitvi od vojakov je Albin štiri leta delal kot slikopleskar pri Stanovanjski skupnosti v Mengšu, nato je po nasvetu direktorja te skupnosti Jožeta Mrčuna stopil na samostojno pot slikopleskarja.

Mojster v fresko tehniki – slikanju na sveži omet

Albin Škrjanec je kot prvo v celoti obnovil podružnično cerkev sv. Florijana v Lahovčah pri Cerkljah na Gorenjskem. Ko je nekdanja direktorica ZVNKD Kranj Olga Zupan videla, da je to dobro naredil, ga je povabila k sodelovanju z omenjenim zavodom. Pri njem ji je bilo posebej všeč, da je Albin dobro obvladal slikanje z gašenim uležanim apnom. Pri obnovah starih kulturnih spomenikov je namreč menila, da morajo biti po obnovi po obliki na zunaj takšni, kot so bili prej. Glede tega je »popustila« pri obnovi zunanjščine Glavarjeve beneficianske hiše (sedaj Glavarjeve knjižnice) v Komendi, kjer je omet že odstopal. Albin jo je prepričal, da zaradi tega nima smisla nanašati novi omet na starega, ker bo čez nekaj let odstopil, bo obnova zaman. Predlagal je, da naj najprej stari že odstopajoči in tudi odpadajoči omet v celoti odstranijo, nato nanesejo novega. Pri tem ga je podprl tesarski mojster in cerkveni ključar pri podružnični cerkvi sv. Boštjana v Mostah Franc Štebe iz Žej, ki je bil tudi nadzornik obnov cerkva v komendski župniji. Štebe je preskrbel delavce, ki so v treh dneh v celoti odstranili stari omet, nato je Albin nanesel novega iz gašenega apna. To je bilo mogoče, ker so imeli v Komendi na prostoru med župnijsko cerkvijo in zunanjim pokopališkim zidom veliko jamo s starim gašenim apnom.

Slikanje fresk

Velika preizkušnja v slikanju fresk, kar je Albin najraje delal, ga je čakala pri obnavljanju podružnične cerkve sv. Vida v Šentvidu pri Lukovici. V tej cerkvi je po starih komaj še prepoznavnih freskah naslikal dvanajst novih. Za to sta ga prosila tamkajšnja cerkvena ključarja. Pred tem sta se prišla prepričat v Zapoge, kjer je Albin obnovil župnijsko cerkev sv. Nikolaja ob 250. obletnici njene zidave. Tja ga je povabil župnik Mihael Žnidar, komendski rojak. Cerkvena ključarja sta bila zadovoljna in delo je steklo. Pomagal mu je, kot pri mnogih poznejših delih, slikopleskar Peter Majdič iz Mengša.

Obnovitvena in restavratorska dela v komendski župniji

Albin Škrjanec je sodeloval pri obnovah in restavracijah vseh štirih cerkva v komendski župniji: župnijske sv. Petra v Komendi ter podružničnih sv. Boštjana v Mostah, Spreobrnjenja sv. Pavla na Križu in sv. Klemena v Suhadolah. Poleg tega pri obnovah številnih kapelic in znamenj.

V župnijski cerkvi sv. Petra je leta 1979, ko so komendski župljani praznovali 250. obletnico njene posvetitve, najprej očistil, nato obnovil freske kamniškega slikarja Matija Koželja. Pri tem mu je pomagal slikopleskar Jože Kavčič iz Komende. V cerkveni ladji je del Koželjeve freske, ker jo je uničila plesen zaradi železobetonskega oboka cerkve (leta 1979 ga je tesarski mojster Franc Štebe iz Žej z delavci izoliral) naslikal na novo. Dodatno jo je prizadela velika razpoka in odpadli omet. Razpoko, ki je zazijala po širini cerkve, je bilo treba najprej zapolniti, nato nanesti omet, nanj je potem mojster Albin naslikal manjkajoči del freske. Pri tem je moral zelo paziti, da je zadel patino 67 let stare Koželjeve poslikave, najprej pa, da je bil zvest Koželjevim upodobitvam. Albin je s slikopleskarjem Jožetom Kavčičem omenjenega leta cerkev tudi v celoti prebelil.

Obnovil je tudi slavoločni napis *Ti si Peter skala in na to skalo bom sezidal svojo cerkev*, del okrasja je naslikal na novo po izvirnem.

Leta 1980 se je lotil obnove zvonika. Po izvirniku, ki je bil ohranjen na njegovi severovzhodni strani (leta 1960 je tam župnik Viktorijan Demšar odkril malteške križe, naslikane v sivkasto-modri barvi), je obnovil obrobni pas zvonika z znamenitimi malteškimi križi, enega izmed dokazov, da so bili malteški vitezi v resnici v Komendi. Po končani obnovi zvonika je začel obnavljati fasado na župnijski cerkvi, zatem še fasado župnišča in kaplanije. Oboje je bilo nujno potrebno, saj so leta 1954 zadnji dve stavbi le prebelili.

Prostore v komendskem župnišču je Albin Škrjanec prebelil leta 1981.

Leta 2000 je s slikopleskarjem Petrom Majdičem prebelil vso zunanjščino župnijske cerkve, obnovil sončno uro na njej nad desnim vhodom v cerkev, na zvoniku pa je na sveži omet naslikal šive z malteškimi križi.

Prebelil je tudi steno Šmidove graščine, ki gleda proti župnijski cerkvi, od koder je imel komendator iz graščine dostop v cerkev; danes je tam kapela Matere Božje, zgrajena leta 2000. Tudi to kapelo je pobelil mojster Albin.

Že prej, leta 1974, je obnovil (bolj ali manj preslikal) Koželjeve poslikave iz leta 1912 (Matija Koželj je tega leta obnavljal freske) v bližnji kapelici sv. Petra, kjer je slikar v trikotnem čelu nad vhodom v kapelico upodobil Srce Jezusovo, na stranskih zunanjih stenah pa sta bili personifikacija Vere in sv. Urban, oltarna stena je bila ornamentirana z renesančnim akantom. Mojster Albin je na novo na južni steni naslikal sv. Urbana po podobici, ki mu jo je dal tedanji komendski župnik Viktorijan Demšar. Ta mu je za opravljeno delo plačal celo v švicarskih frankih. To pa zato, ker je bil dobrotnik obnove kapelice komendski župljan, ki je delal v Švici, želel je ostati neimenovan.

Obnove poslikav, kolikor je bilo potrebno, in same kapelice, se je vnovič lotil leta 1993. Ornamentika in naslikana angela v kapelici sta bila še razmeroma dobro ohranjena, tako da ju je le obnovil; prav tako betonski kip sv. Petra v naravni velikosti. Kapelico je tudi prebelil. Tedanji komendski župnik in dekan Nikolaj Pavlič mu je plačal za opravljeno delo, nato pa je »sosed« Luka Šmid povrnil že plačano vsoto župniku Nikolaju z obrazložitvijo, da je kapelica na njegovem zemljišču, zato bo tudi poravnal stroške.

V Mostah je leta 1981 prebelil zunanjščino podružnične in romarske cerkve sv. Boštjana. Leta 1996 je pobarval kip sv. Terezije Deteta Jezusa za t. i. »žejsko kapelo« v cerkvi (kapelo sv. Frančiška Ksaverija), izdelal ga je rezbar Miha Legan iz Stranske vasi pri Žužemberku. V moščanski cerkvi in zunaj nje je v letih 1995 in 1996 opravil tudi vsa pleskarska dela. Na cerkvi je obnovil tudi šivane vogale in urino številčnico.

Leta 1982 je obnovil oz. preslikal (na novo je naslikal sliko sv. Frančiška Ksaverija in sv. Roka) poslikave Matija Koželja na zunanjščini kapelice Marije Kraljice z Detetom v Mostah, mimo katere hodi večina vernikov v cerkev, kadar so v njej maše.

Poslikave je Albin Škrjanec nato obnovil leta 2000 ob temeljiti obnovi celotne kapelice. Tega leta je na novo, ker so se ohranili le drobci upodobitev, na pročelju kapelice v gornjem delu naslikal sv. Boštjana, zavetnika bližnje cerkve, sv. Roka (v

moščanski cerkvi mu je posvečen stranski oltar), sv. Krištofa z Jezuščkom (na zadnji steni kapelice), sliko sv. Frančiška Ksaverija na desni strani kapelice je le obnovil. Na novo je naslikal tudi angela za Marijinim kipom v kapelici, vrhnji del poslikave je deloma retuširal, prav tako ornamentiko na baldahinu. Upodobitvi Boga Očeta in Boga Svetega Duha (edino, kar je zares ostalo od izvirne bogate poslikave slikarja Matija Koželja iz leta 1892!) je impregniral. Na novo je naslikal tudi ozadje za angeloma in strop kapelice. Pri upodobitvi sv. Boštjana si je pomagal s staro fotografijo kapelice iz prve svetovne vojne, na kateri so vojaki, ki se Mariji kleče priporočajo v varstvo; sv. Roka je upodobil po podobici, ki mu jo je dal nekdanji komendski župnik Viktorijan Demšar. Zunanje poslikave, kolikor so bile še vidne, je obnovil po izvirnih, in sicer tako, da jih je prerisal na prosojni papir in naredil nove. Delal je na suh fin omet, uporabljal pa je silikonske barve.

Leta 1993 je prebarval korpus Križanega in les križa Košarjevega znamenja v Mostah ob »Šolski poti«; leta 2001 so neznanzi odtrgali korpus s križa (ostala je le roka), 30. marca 2002 ga je pri čiščenju bližnjega jarka močno poškodovanega našel Branko Kern s Klanca.

Cerkev na Križu je Albin zunaj in znotraj prebelil leta 1986, ko so Križani praznovali 250-letnico njene zidave.

Leta 2004 je s slikopleskarjem Petrom Majdičem na tej cerkvi in na zvoniku naredil novo fasado rumenkaste barve, naslikal je tudi uro.

Na Križu je mojster Albin leta 1980 tudi obnovil Gostačevo kapelico (znamenje) Srca Jezusovega, poslikave na njej in kip Srca Jezusovega v njej.

V Suhadolah je leta 1981 obnovil notranjščino podružnične cerkve papeža mučenca sv. Klemen. Na njenem notranjem loku, ki loči prezbiterij od cerkvene ladje, je naslikal napis: *O Bog, zgodi se tvoja volja*. Ta napis mu je svetoval prejšnji komendski župnik Viktorijan Demšar. Albin je menil, da bi bilo primernejše, ker je zavetnik cerkve papež mučenec sv. Klemen, napisati: Sveti Klemen, prosi za nas!

Leta 1999 je, ko so ob sondiranju zvonika odkrili šivane vogale z malteškimi križi, le-te rekonstruiral. Omenjenega leta sta bila cerkev in zvonik temeljito obnovljena (drenaža, fasada, ostrešje in kritina), Albin Škrjanec je na zvonik tudi naslikal uro.

Leta 2005 je v sodelovanju z Restavradorstvom Legan iz Stranske vasi pri Žužemberku, ki je obnovilo in pozlatilo kipe na stranskih oltarjih Marije z Jezuščkom (severni) in sv. Antona Puščavnika (južni) v suhadolski cerkvi, ta dva oltarja očistil, prebarval in marmoriral.

Cerkev je tudi znotraj prebelil.

V Suhadolah je obnovil Sršenovo kapelico (znamenje) iz leta 1927 z Marijinim kipom kiparja Franca Ksaverja Tončiča iz Kamnika ter kip Srca Jezusovega v Povudnikovi kapelici (znamenju).

V Žejah je leta 1985 obnovil kapelico Svete družine. Leta 1981 je pred novo mašo vaščana Romana Štebeta na prošnjo njegovega očeta Franca na zadnjo steno kapelice naslikal fresko, kako Janez Krstnik krščuje Jezusa v reki Jordan, na prednji stran pa v vrhnjem trikotu kapelice prav tako na novo goloba kot prisposodbo za Svetega Duha. Kapelico je tudi prebelil.

Leta 1996 je naslikal na salonitne plošče nove podobe za niše v zidanem kamnitem »Kralovem znamenju« v Nasovčah: kelih in Sveto pismo s svečo, sv. Petra, sveta brata Cirila in Metoda ter sv. Florijana.

V Nasovčah je leta 2002 obnovil Mejačevo znamenje ob cesti Mengeš-Moste-Nasovče-Kranj.

Prebelil je kapelico Lurške Marije na Klancu (Žnidarjevo kapelico).

Za znamenje ob »Šolski poti« je leta 2000 obnovil Križanega, ki ga je odvrženega v živi meji našel Maks Žurbi, je ta na svojem vrtu uredil lep »Bogkov kot«, leta 1978 pa ga je, ko so urejali čistilno napravo, moral odstraniti. Znamenje je kot zadnje malo pred smrtjo 3. septembra 2000 (umrl je 28. septembra istega leta) blagoslovil komendski župnik in dekan Nikolaj Pavlič.

Albin Škrjanec je prebarval tudi korpus Križanega za Korbarjevo znamenje na Komendski Dobravi.

Leta 1988 je z zidarskim mojstrom Andrejem Lapom iz Žej obnovil klasicistično nadstropno domačijo na ključ pri Štrcinu v Komendi in napis na portalu hiše: Bog obvari hišo to in te ki vn in not gredo.

Na Lončarjev muzej na Podborštu je leta 2011 naslikal Lončarjevo družino, na novo stavko Konjeniškega kluba v Komendi pa leta 2010 na vzhodni strani stavbe napis kluba, kasača in kasaške dirke v Komendi, na južni strani pa prav tako napis kluba in dva konja

Leta 2002 je pri spomeniku NOB v Mostah prebarval lesene dele spomenika, napise na njem in simbole NOB. Albin je namreč njegov sosed.

Omenimo naj še, da je Albin naslikal na desko med mlajema pozdravni napis papežu sv. Janezu Pavlu II. *Sv. oče, potrdi nas v veri*, ko je leta 1996 obiskal Slovenijo, imel 18. maja mašo na stoženskem hipodromu.

Za velika dela v komendski župniji in občini mu je **občina Komenda leta 2012 podelila srebrno priznanje.**

Obnovitvena dela v kamniški dekaniji in po Sloveniji

Albin Škrjanec je veliko delal tudi po cerkvah kamniške dekanije in drugje po Sloveniji.

V Kamniku je s slikopleskarjem Petrom Majdičem obnovil velik prostor za glavnim oltarjem v frančiškanski cerkvi apostola sv. Jakoba starejšega. V tem prostoru je tedanji gvardijan p. dr. Robert Bahčič pod ometom odkril freske. Albina je prosil, naj jih obnovi. Albin mu je predlagal, naj najde koga, ki bo najprej pazljivo odstranil omet. Ker ni našel nikogar, je p. Bahčič nato prosil Albina in njegovega sodelavca Petra Majdiča, naj to sama naredita. Pristala sta, a sta si s tem nakopala tri mesece celodnevne dela. Potem ko sta v celoti odstranila omet, sta očistila freske, zatem jih je Albin restavriral. To je bilo zares garaško delo od jutra do večera (celo jedla sta v samostanu), se spominja mojster Albin, saj je šlo za velik prostor, ves v freskah.

V Kamniku je Albin obnovil tudi Marijino kapelico »na Grabnu«.

V sosednjih Tunjicah je za makedonskimi zidarji, ki so za časa župnika Pavleta Juhanta, njegovega rojaka iz Most pri Komendi, delali novo fasado na župnijski in

romarski cerkvi sv. Ane, pobelil celotno zunanjščino cerkve v fresko tehniki z gašenim apnom.

V Mekinjah je, ko je bila tam ekonomka uršulinka s. Marija Dular, obnovil in prebelil del samostanskih prostorov; v isti vasi je obnovil tudi kapelico v smeri proti Godiču.

Malce naprej, v Stranjah, je obnovil dve kapelici, pa kapelico in Marijin kip na Županjih Njivah pri Stahovici, kjer naj bi se pomladi 1988 začel čudežno »premikati«
Tončičev kip Brezmadežne, za kapelico naj bi iz tal izvirala posebna energija (nekateri so to v resnici doživeli), kar so potrdili tudi bioenergetiki.

Albin je »pogledal«
tudi onstran prelaza Črnivec, ko je v župniji Nova Štifta pri Gornjem Gradu z znamenito romarsko cerkvijo Marije Zvezde obnovil kar štiri večje kapelice s poslikavami vred.

Obnovil in poslikal je tudi znamenje ob poti k romarskemu svetišču sv. Primoža nad Kamnikom.

Vzhodno od Kamnika je v Nevljah obnovil kapelico pri župnijski cerkvi, na Selah prav tako kapelico, v Tučni kapelico križanega Kristusa s poslikavami, v naselju Veliki Hrib je pobelil in poslikal novo kapelico z Marijinim kipom, v Srednji vasi kapelico sv. Neže.

V Zgornjem Tuhinju je na željo lastnikov na fasado naslikal fresko nadangela sv. Mihaela in sv. Martina, gasilcu pa fresko sv. Florijana.

V Hruševki je na pročelje hiše naslikal sv. Martina, v Češnjicah na hlev fresko kmeta, kako z volom orje njivo.

Južno od Kamnika je na Homcu prebelil župnišče, v Preserjah je obnovil Marijino kapelo s kipom pri domačiji, kjer je preživel otroška in mladostna leta sedanji ljubljanski pomožni škof dr. Franc Šuštar.

V Dobu je obnovil kapelico sredi vasi in kip v njej.

V Prevojah je na gostišču »pri Gašperju«
vrh pročelja hiše obnovil hišno kapelico Lurške Marije.

V Blagovici je prebelil zunanjščino župnijske cerkve, prav tako fasado cerkve v bližnjem Št. Ožboltu.

V Šmarci je zunaj in znotraj prebelil župnijsko cerkev, v celoti obnovil in poslikal glavni oltar (tretjina je bila novega, po delih so mu ga pripeljali domov v delavnico), obnovil in marmoriral je tudi staro prižnico ter obnovil in pobarval velik lesen kip Kristusa, ki je danes v župnišču.

V Podgorju je podjetnici Anici Cvirn pri hiši, blizu katere se opravljajo tehnični pregled vozil, poslikal novo hišno znamenje. V nišah je upodobil zavetnike stanovalcev hiše: sv. Ano, sv. Gregorja, sv. Janeza Krstnika in Marijo.

V Mengšu je skupaj s Petrom Majdičem prebelil notranjščino župnijske cerkve nadangela sv. Mihaela.

Obnovil je tudi župnijski cerkvi na Rovah (notranjščino in zunanjščino) in v Radomljah, pa Marijino kapelico v Jaršah.

Na Gorenjskem je obnovil kapelico v Vodicach, na stanovanjsko hišo je v tej vasi naslikal fresko, ko Janez Krstnik krščuje Jezusa.

V bližnjem Utiku je obnovil kapelico in kip sv. Štefana pod podružnično cerkvijo tega svetnika.

Dalje je obnovil zunanjščino in notranjščino bližnje podružnične cerkve v Šinkovem Turnu (tudi poslikave), prav tako župnijske cerkve sv. Nikolaja v Zapogah (Koželjeve slike je retuširal, okrasje je naslikal na novo), zunanjščino in notranjščino cerkve v Dupljah (tam je stebre tudi marmoriral), zunanjščino in zvonik podružnične cerkve v Ušeničnem pri Golniku, notranjščino župnijske cerkve v Podbrezjah in zunanjščino tamkajšnjega župnišča, freske v podružnični cerkvi na bližnjem Taboru, notranjščino župnijske cerkve v Naklem, zunanjščino in notranjščino župnijske cerkve v Lomu pod Storžičem (tam je opravil še več drugih del), zunanjščino župnijske cerkve v Besnici, kapelico v Žirovnici, Knečevo kapelico v Zalogu pri Cerkljah na Gorenjskem (leta 1992, na njej je na novo naslikal podobe sv. Petra, sv. Matija – zavetnik podružnične cerkve v Zalogu – in sv. Florijana).

V Zalogu, na Spodnjem Brniku in v Srednji vasi pri Šenčurju je na gasilske domove naslikal zavetnika pred požarom sv. Florijana. V Zalogu je na pročelje hiše na željo lastnika naslikal tudi »furmana« s konjem.

V Zapogah je kmetu na hlev naslikal sv. Jurija.

V Perovem mesarju sv. Martina.

Najtežje delo je bilo obnavljanje poslikav v frančiškanski cerkvi na Tromostovju v Ljubljani (vse do »simsov«), kar je delal tudi med mašami.

V Ljubljani je tudi obnavljal in pobarval lazaristovske lesene jaslice, prav tako lesen Marijin kip.

Lotil se je tudi restavriranja stare Šrajeve skrinje v Radomljah.

Zelo mučno je bilo zanj, ko je opravljal slikopleskarska in druga dela v gostilni Grošelj v Podgorju, saj ga obiskovalci gostilne niso pustili pri miru.

V Dolnjem Logatcu je za časa župnika Janeza Kompareta poslikal novi prizidek k župnijski cerkvi sv. Nikolaja, s Petrom Majdičem je tudi obnovil vso cerkev in poslikave v njej.

Delal je tudi v Beli krajini (lastniku hiše je na njegovo željo naslikal fresko sv. Martina), pa na Hrvaškem; v kraju blizu Poreča, kjer zelo častijo sv. Roka, je naslikal fresko tega svetnika.

Toliko dela, da ga je včasih komaj zmagoval

Albin Škrjanec je imel vseskozi veliko dela. Tudi zaradi tega, ker ni pretirano računal, največ pa, ker je delal vestno, požrtvovalno in pošteno. »Če sem obljubil, sem se žrtvoval. Včasih tudi preko meja svojih zmogljivosti,« odkrito pove. »Kdaj sem bil tako utrujen, da nisem vedel, ali bom lahko pripeljal do doma.«

V Zapogah so ga, ko je obnavljal cerkev sv. Nikolaja, »obiskali« miličniki. Hoteli so preveriti, kaj dela. Očitno ga je »dobri vaščan« prijavil na policijo.

Če je bilo treba in so ga za to prosili, je obnavljal tudi lesene kipe svetnikov, razpela, korpuse Križanega. Najprej jih je očistil do zdravega lesa, nato prepojil in zaščitil, potem pa pobarval. Če je manjkal kakšen del, ga je kdaj sam izrezljal, kdaj pa, če je šlo za zahtevnejše delo, dal naredit pravemu rezbarju.

Barve, čopiče in drugo potrebno je, ker se pri nas ni dobilo, vsaj kakovostno ne, nabavljal v Avstriji, jih je »švercal« prek meje. Danes se vse dobi, a je slabe

kakovosti, kitajska »roba«, ugotavlja. Sploh ne dobiš dobrih čopičev, da bi lahko naslikal obraz.

Albin je imel posebej dober občutek za barve; kako jih mešati. Za to so ga vsi pohvalili. »Oči morajo počivati na barvah,« poudarja. Ne pa, da so barve moteče, neuskaljane.

Razstavi v moščanski in komendski šoli

Albin Škrjanec se je zelo razveselil, ko je k njemu jeseni 2018 prišel predsednik Ustanove Petra Pavla Glavarja Štefan Petkovšek iz Most in mu predlagal, da bi v obeh enotah OŠ Komenda Moste v Mostah in v Komendi pripravili razstavo njegovih del. Posebej je bil vesel, ker je bila to prva pregledna razstava njegovih izbranih del. Izbral jih je Štefan Petkovšek. Razstavo so v duhu pokazanih umetnin posrečeno poimenovali **Srečni tu smo doma**, obiskovalcem pa pokazali okrog petdeset del. Odprli so jo 24. novembra 2018 v drugem delu prireditve **Množimo talente** v avli moščanske šole v prvem nadstropju, slikarja je predstavila profesorica nemščine Ksenija Šajn, ki je tudi povezovala celotni kulturni program.

Razstava je prikazala umetnikov ustvarjalni razvoj od začetnih risb pri slikarjih Zdravku Kotniku in Marjanu Belcu do novejših motivov konj, narisanih s tušem, in drugih Albinovih del.

Slikar je z naslikanimi slovenskimi pokrajinami v raznih letnih časih, planinami in gorami (Martuljkovo skupino, Jalovcem), rožami (nageljni), jezdecem na konju s slovensko zastavo, harmonikarjem, sejalcem, žetvijo pšenice, kozolci in drugimi motivi izpričal veliko ljubezen do domovine Slovenije. »Slovenija je tako lepa, da ni treba drugje iskati lepote,« je prepričan.

Z upodobljenimi konji v galopu, konjskim sprevodom v Komendi, kasaškimi dirkami, pluženjem snega, cerkvami in drugimi kulturnimi spomeniki pa je mojster Albin izpričal ljubezen do lastnega kraja, Most in Komende.

Od živali je naslikal še medveda, psa, srnjaka in jelena.

Veliko je slikal tudi svetnike: sv. Martina, sv. Roka, sv. Štefana, sv. Petra in sv. Pavla, sv. Boštjana, sv. Krištofa, Marijo v Beli krajini.

Uporabljal je različne slikarske pripomočke in tehnike: olje, tuš, svinčnik, silikonske in akrilne barve. Slikal je na platno, na les, na korenine, na strešnike. Veliko ljudi ga je prosilo, naj jim kaj naslika, od oljnate slike lastnega doma do freske sv. Florijana (številne njegove freske tega svetnika krasijo gasilske domove, tihožitij na zidake (naslikal jih je več sto), domačo cerkev, druge pomembne stavbe; skratka zelo raznovrstne motive po želji naročnika. Čebelarja je upodobil kje drugje kot poleg čebelnjaka.

Odličen harmonikar in pevec

Albin je tudi mojster igranja na diatonično harmoniko. Doma ima kar štiri harmonike, najstarejša šteje okrog 60 let. Čeprav se je igranja na harmoniko naučil sam, ga odlično obvlada, je prejel že veliko priznanj na tekmovanjih harmonikarjev.

Udeleževal se je tekmovanj na Homcu, v Besnici, v Kamniški Bistrici, celo na Veliki

planini. Najvišje priznanje je na tekmovanju harmonikarjev **Vesela harmonika** nazadnje dobil 17. septembra 2018 na Skaručni, ko je osvojil prvo mesto.

Rad obiskuje tudi razne slovesnosti, kjer udeležence po uradnem delu razveseli, ko raztegne meh svoje »frajtonarce«, zraven pa zapoje s svojim lepim baritonom, nekdanj tenorjem; pet let je pel v šolskem pevskem zboru. Posebej rad to naredi, kadar je kakšna obletna slovesnost ali kaj drugega pri ljubljanskem stolnem proštu Jožetu Lapu, komendskemu rojaku.

Na harmoniko je običajno zaigral po končanih blagoslovitvah opravljenih del. V prejšnjih letih ga je pri igranju harmonike spremljala žena Branka, igrala je leseni bas. Na ženi Branki ter hčerkah Vandi in Simoni je bil tudi velik del bremena odgovornosti za kmetijo, ko je Albin opravljal obnovitvena in restavratorska dela po Sloveniji. Delo na polju in travnikih je klicalo, prav tako živina v hlevu. Albinu ni bilo lahko, ko je bilo krasno vreme, žetev ali košnja, on pa je obnavljal kulturni spomenik, ga je lastnik priganjal, naj čim prej to naredi. Če ne bi imel pridne žene in hčera, bi mu trda predla, bi moral marsikatero naročeno delo opustiti. Že tako mu je, ko se je velikokrat zaradi celodnevnega dela pri kakšni cerkvi ali drugi stavbi komajda vrnil domov, tako je bil utrujen.

Ko je obnavljal uro na župnijski cerkvi sv. Petra v Komendi, ga je čakalo šest voz posušenega sena. Polovico ga je uspel do dežja pripeljati domov in zmetati »na štalo«, polovico pa ga je namočil dež.

Nazadnje je, ko sem ga pred božičem 2018 obiskal, s silikonskimi barvami barval jaslične kipce za podružnično cerkev v Šentpavlu pri Dragomlju.

Želja, da bi imel lasten muzej

Albin si zelo želi, da bi nekdanji velban hlev v sklopu domačega gospodarskega posloplja preuredil v prostor za razstavo, najprej pa za ohranitev svojih del; da bi bila ta bolj pregledna, dostopna javnosti. Posebej, ker ima hlev visok strop, je primeren za to. Zaenkrat se mora zadovoljiti s tem, da je precejšen del njegovih umetniških del obešen ali naslikan kar na stene rojstnega doma in gospodarskega posloplja, oz. razpostavljen na dvorišču obeh stavb ter ob in v sedanjem Albinovem domu. Tam in na dvorišču so tudi številni drugi ohranjeni predmeti iz kmečkega življenja, dela z vprežno živino; kar je bilo nepogrešljivo na kmetih. To je pravi mali muzej na prostem, kjer najdeš freske konj, na les naslikana Srce Jezusovo in Srce Marijino, upodobitve svetnikov na isti material (sv. Martina, sv. Petra, sv. Nikolaja ...), orla (to planinsko ptico ima zlasti rad), sove, rože in drugo, upodobljeno na korenino. Veliko je vredno, da ima Albin veliko svojih obnovitvenih del dokumentiranih na fotografijah, a, žal, kot se rado zgodi pridnim ljudem, pri njih ni zapisan datum, kdaj so bila opravljena.

Na »stara leta« ima vedno raje mir. To pomeni, da se dobro naspi, zajtrkuje, nato gre v svoj »atelje« v stari hiši, kjer dela počasi, umirjeno in temeljito. Ima še veliko zamisli, a čas, ta neusmiljeni valpt, priganja. Mojster Albin se tega zaveda, tolaži ga, ko pomisli na to, kaj vse je naredil, da lahko reče, ko se pelje skozi mesta in vasi: Tukaj sem pustil sledi.

Domače jaslice

Albin Škrjanec je v letu 2017 za jaslice v komendski župnijski cerkvi sv. Petra (podružnične cerkve v komendski župniji in znamenja ob desnem stranskem oltarju sv. Andreja) za ozadje naslikal Kamniške planine.

Domače je zasnoval na vezani leseni plošči, ki jo je vstavil v štant pokritega kozolca, na ploščo je s silikonskimi barvami, ker se bolje »primejo«, naslikal Jezuščka v jaslicah, Marijo in sv. Jožefa, betlehemsko zvezdo, ovčke, vola in osla. Iz lesa je izrezljal in pobarval dva pastirja, ki ju je postavil pred jaslice. Da Sveti družini ne bi bilo hladno, je »zakuril« drva, da živali ne bi bile lačne, jim je dal v jasli seno.

Jaslicam je poleg betlehemskega dal značilni slovenski pridih, ki ga že tako izražajo Tinčetova domačija in okolica. Zlasti lepo jih je videti ponoči, saj jih je mojster Albin tudi osvetlil. Nazadnje je zanje v letu 2019 naredil še Svete tri kralje.

Mojster Albin se vedno bolj zaveda, da so mu dnevi šteti, to je, kako dragocen je čas, on pa bi rad še marsikaj naredil. »Delal bom, dokler mi bije srce,« je poudaril ob koncu mojega obiska pri njem. Na začetku pa: »Če ne delaš z ljubeznijo, ni uspeha.« Pri slikarju in restavratorju Albinu Škrjancu to gotovo velja, saj sicer ne bi uresničil svojih življenjskih sanj, toliko in tako lepega naredil, obnovil in poustvaril.

»Če hočeš uspeti, moraš imeti voljo, talent, šolo in kilometrino,« mi je dejal ob slovesu. Koristen nauk za vsakogar, ki je na poti, katero je on že prehodil.

Jožef Pavlič

(Prispevek je bil objavljen v Kamniškem zborniku, XXV 2020, str. 313-321)

Uporabljena literatura:

Andreja Žigon, Borut Rovšnik, **Matija Koželj**, 1842-1917, Kulturni center Kamnik, Muzej, 1986

Komenda, Izdala in založila Glavarjeva družba d. o. o., Komenda, januarja 1992

Občina Komenda, Življenje od kamene dobe do danes, Komenda, maj 2002

Aplenca, Glasilo občine Komenda, leto 27, št. 12, s. 9, december 2018

Več obiskov in pogovorov z Albinom Škrjancem ter ogledov obnovljenih kulturnih spomenikov.